

УДК 330.341:332.8

Л.Р. Галько,

*канд.екон.наук, доцент кафедри економіки підприємств і корпорацій,
Тернопільський національний економічний університет, м. Тернопіль*

Напрями забезпечення сталого розвитку інноваційно-орієнтованих підприємств

Liudmyla Galko

Cand. Sci. (Economics), Associate Professor of Enterprise Economics and Corporations Department, Ternopil national economic university

Directions of providing the sustainable development of enterprises oriented on innovation

Анотація. У статті розглянуто теоретичні аспекти забезпечення сталого розвитку інноваційно-орієнтованих підприємств як стратегічної мети їх діяльності в умовах конкурентного ринку. Доведено, що інновації виступають джерелом сталого розвитку будівельних підприємств та формують передумови для соціально-економічного прогресу. Акцентовано увагу на необхідності досягнення гармонійного поєднання цілей економічного зростання підприємства із дотриманням принципів екологічності виробництва та соціальної відповідальності бізнесу. Запропоновано інноваційні напрями забезпечення сталого розвитку підприємств будівельної галузі в технологічній, організаційній, економічній та соціальній сферах, визначено перспективи їх застосування та можливі наслідки реалізації. Обґрунтовано доцільність посилення технічного рівня будівництва, формування тривалих коопераційних зв'язків у галузі, диверсифікації видів діяльності, застосування в системі управління послуг аутсорсингу, розробки фінансової стратегії інвестування потреб будівництва, створення умов відтворення людського капіталу та розвитку інтелектуального потенціалу підприємства.

Summary. The article is concerned with theoretical aspects of sustainable development of enterprises oriented on innovation as a strategic goal of their work in a competitive market. It has been proved that innovations is the source of sustainable development for construction enterprises and create conditions for social and economic progress. The necessity to achievement of harmonious combination of the economic growth objectives of enterprise in compliance with environmentally friendly production and corporate social responsibility are focused. The innovative areas of ensuring sustainable development of the construction enterprises in the technological, organizational, economic and social spheres are offered, and also the prospects for their use and possible consequences of implementation are given. The feasibility of strengthening the technical level of the building, forming lasting cooperative ties in the industry, diversification of activities and application in management of outsourcing services, developing financial strategies to cover the investment needs of the construction, the creation of conditions for reproduction of human capital and development of intellectual potential of the enterprise are substantiated.

Ключові слова: сталий розвиток, інноваційно-орієнтоване підприємство, економічне зростання, соціальна відповідальність, екологізація виробництва, будівельна галузь, технопарк, аутсорсинг, інтелектуальний капітал.

Keywords: sustainable development, enterprise oriented on innovation, economic growth, social responsibility, greening production, construction industry, technopark, outsourcing, intellectual capital.

Постановка проблеми. Стратегічний успіх підприємства в умовах конкурентного ринку залежить від його активності у сфері впровадження та комерціалізації інноваційних розробок, які здатні генерувати дохід в обсягах, достатніх для покриття здійснених капіталовкладень. Забезпечення інноваційності виробництва виступає ключовою конкурентною перевагою сучасного підприємства та формує передумови його сталого розвитку. При цьому економічні інтереси підприємства повинні бути узгоджені із потребами споживачів у якісній продукції та екологічній безпечності самого виробництва.

Проблематика забезпечення сталого розвитку інноваційно-орієнтованих підприємств особливо актуалізується для будівельного бізнесу, оскільки інноваційна модель у ньому закладена вже на проектному рівні, а її підтримка виступає системоутворюючим елементом його функціонування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми розвитку підприємств будівельної галузі та активізації їх інноваційної діяльності розкриті в наукових працях таких вчених як Андрієнко В.М., Биба В.В., Бондаренко Є.В., Бубенко О.П., Вознюк Ю.В., Волк О.М., Воробйов Ю.М., Глухова С.В., Гончарова Л.О., Дубіщев В.П., Квятковська Л.А., Козак М.Р., Кондратенко Н.О., Мусієнко П.В., Новак О.В., Онищенко С.В., Різник Н.М., Тищенко О.М., Тютюник В., Хаустова В.Є., Шкарлет С.М., Юр'єва С.Ю. У даних публікаціях увага авторів концентрується на дослідженні окремих напрямків організації інноваційної діяльності будівельних підприємств та її ресурсного забезпечення, не розглядаючи при цьому в комплексі економічні, соціальні та екологічні процеси досягнення збалансованого, сталого розвитку.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування доцільності реалізації принципів сталого розвитку на інноваційно-орієнтованих підприємствах будівельної галузі та розробка стратегічних напрямків його забезпечення з метою підвищення рівня інноваційності виробничого процесу відповідно до потреб ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інноваційна діяльність підприємства здійснюється на основі використання його внутрішніх потенціальних можливостей економічного зростання у відповідності до вимог та потреб зовнішнього середовища, основним регулятором якого є ринок [2, с. 159]. Реакція підприємства на зовнішні впливи вказує на його адаптивні характеристики, спроможність досягати поставлених стратегічних цілей в умовах мінливості бізнес-середовища та формувати передумови забезпечення сталого розвитку.

Успіх підприємства в умовах конкурентного ринку визначається не лише здатністю отримувати прибуток і підвищувати рівень рентабельності

діяльності, але й відповідати високим стандартам у соціальній сфері та дотримуватися принципів екологічної безпеки виробничого процесу. Такий підхід досить часто називають “триединою основою” сталого розвитку [7, с. 254-255]. Таким чином, з позиції суб’єкта господарювання сталий розвиток розглядається як спосіб реалізації економічних інтересів власників підприємства через реалізацію політики соціальної відповідальності бізнесу та забезпечення належного відновлення природного потенціалу.

Складові сталого розвитку інноваційно-орієнтованого підприємства подані на рис. 1.

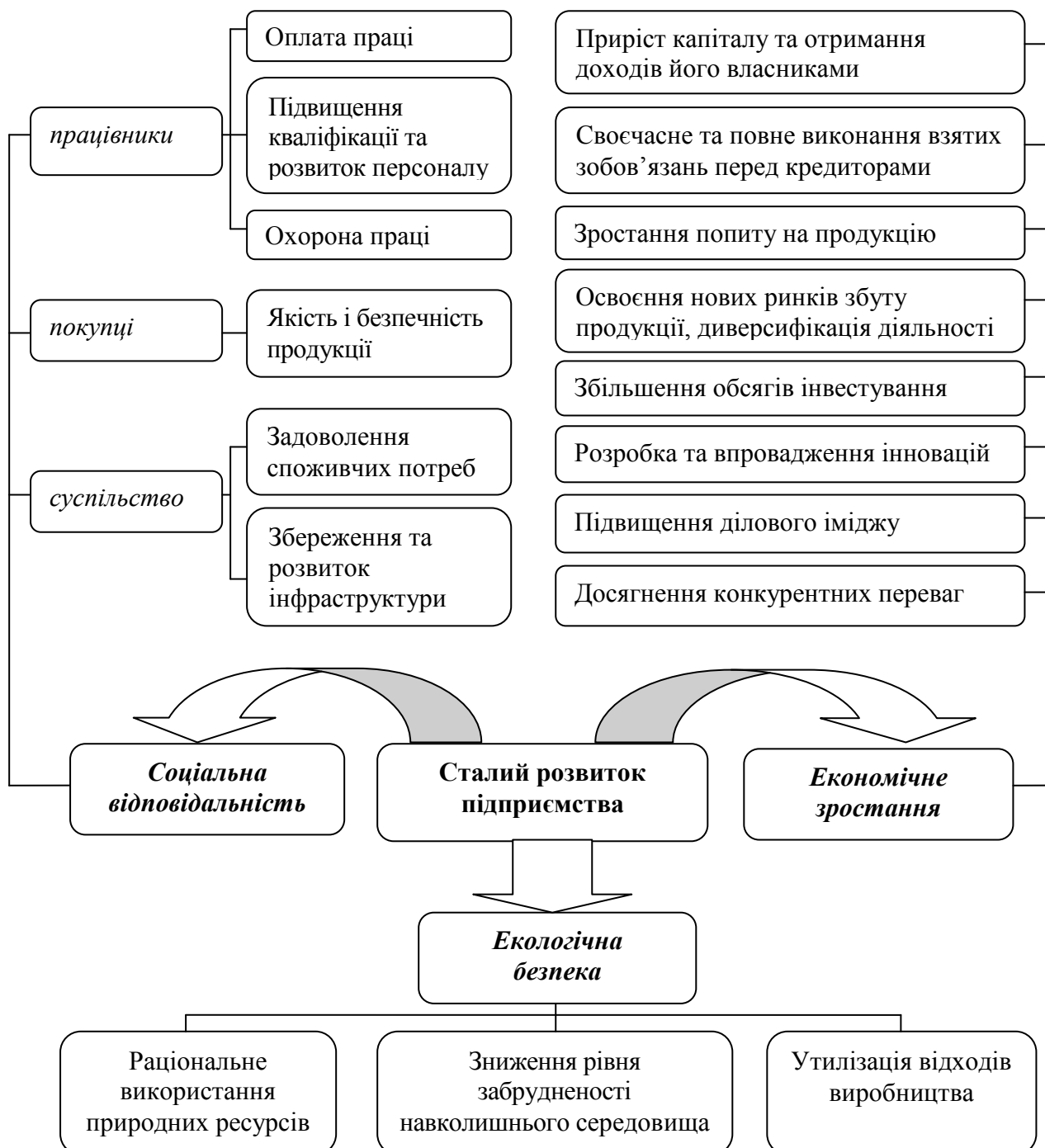

Рис. 1. Складові сталого розвитку інноваційно-орієнтованого підприємства

Джерело: розроблено автором

Імплементуючи форми прояву сталого розвитку на особливості організації будівельного процесу, можна стверджувати, що поєднання цілей економічного зростання із соціальними та екологічними аспектами виступає стратегічною метою діяльності підприємств.

Основною метою діяльності будівельних підприємств є отримання прибутку та задоволення інтересів власників капіталу. Враховуючи високий рівень привабливості галузі, досягнути конкурентних переваг на ринку первинної нерухомості можливо за рахунок активного впровадження інноваційних розробок, що дозволить раціонально організувати технологічні процеси, скоротити термін будівництва, покращити якість конструкторських рішень, забезпечити комфорт будівель та безпеку їх експлуатації, запровадити індивідуальний підхід до проектування об'єктів, орієнтуючись на потреби замовників.

Виступаючи провідником інновацій, будівельна галузь впливає на розвиток суміжних видів промислової діяльності як основний споживач їх продукції (машинобудування, металургія, хімічна та деревообробна промисловість, виробництво електроенергії, транспорт) та визначає рівень соціально-економічного добробуту країни. Так, розвиток будівельного сектору створює додаткові робочі місця, що впливає на рівень зайнятості населення та його добробут, забезпечує потреби населення у доступному житлі та сприяє розвитку інфраструктурних об'єктів країни.

Соціальна спрямованість сталого розвитку будівельних підприємств проявляється також у накопиченні та збереженні інтелектуального потенціалу суспільного виробництва шляхом інвестування у розвиток персоналу. Оскільки зведення будівель і споруд є досить трудомістким процесом, який вимагає чіткого дотримання технологічних прийомів будівництва, то перед працівниками ставляться підвищені вимоги щодо їх професійних здібностей та рівня кваліфікації. Таким чином, реалізуючи власні прагнення підвищити

якість продукції, досягти економії трудових ресурсів, збільшити продуктивність праці та забезпечити постійний грошовий потік, підприємство інвестує кошти у навчання персоналу з тим розрахунком, що вони будуть компенсовані шляхом практичного застосування працівниками здобутих вмінь на виробництві. Таким чином, ефективність інвестування у підвищення кваліфікації персоналу проявляється не лише у збільшенні доходів самого підприємства, але й отриманні нових інтелектуальних цінностей працівників, використання яких приносить їм певні матеріальні вигоди.

Особливої уваги керівництва будівельного підприємства у соціальному векторі сталого розвитку потребують питання охорони праці на виробництві, адже виконання будівельно-монтажних робіт пов'язано із високим ризиком настання травматизму, погіршенням самопочуття через напруженість праці, професійних захворювань, втрати працездатності і навіть летальних випадків. Саме тому дотримання безпечних умов праці є необхідною умовою відтворення трудового потенціалу підприємства та основою його економічного зростання.

Не менш важливою складовою сталого розвитку будівельного підприємства виступає екологізації його господарської діяльності, оскільки в процесі підготовки майданчиків та зведення будівельних об'єктів спостерігається негативний антропогенний вплив як на стан навколишнього середовища, так і здоров'я людини. Використання прогресивних інноваційних технологій у будівництві та нових будівельних матеріалів, хімічних сполук створює додаткове екологічне навантаження та породжує проблеми забруднення атмосфери, водних ресурсів, зміни ландшафтів, складування та утилізації будівельних відходів.

Таким чином, забезпечення гармонійного поєднання економічної, соціальної та екологічної складової сталого розвитку дозволить сформувати стійну конкурентну позицію інноваційно-орієнтованих підприємств будівельної галузі в умовах динамічного зовнішнього середовища.

Основними інноваційними напрямками забезпечення сталого розвитку будівельних підприємств є:

- 1) техніко-технологічний напрямок;

- 2) організаційно-управлінський напрямок;
- 3) економічний напрямок;
- 4) соціальний напрямок.

Техніко-технологічний напрямок передбачає зростання частки інноваційних технологій для якісного виконання будівельно-монтажних робіт та проведення оновлення технічної бази будівництва.

Ефективність реалізації даного напрямку в значній мірі впливає на досягнення стратегічних цілей сталого розвитку будівельного підприємства, адже саме від прогресивності технологій, їх відповідності сучасним вимогам НТП та технічного стану виробничих потужностей залежить якість будівельних робіт та конкурентоспроможність кінцевої продукції.

Капіталомісткість будівництва ставить підвищені вимоги до формування техніко-технологічної бази підприємств. Проте, зростання інноваційності будівельно-монтажних робіт вимагає значних фінансових ресурсів, при чому ризик неповернення вкладеного капіталу високий. Особливо складно запроваджувати інноваційну модель розвитку в період циклічного спаду розвитку будівельної галузі, коли виникає надлишок незадіяних у процесі будівництва виробничих потужностей і компанії погоджуються на розробку будь-яких бізнес-проектів, незважаючи на наявність в них інноваційної складової та прогресивності ідеї. За таких обставин будівельні підприємства фактично відмовляється реалізовувати складні організаційно-технологічні бізнес-проекти, які стосуються реконструкції, модернізації, технічного переозброєння виробництва або інфраструктурних об'єктів, а зосереджуються на проектах з мінімальною інноваційною складовою, які, як правило, передбачають удосконалення окремих етапів технологічного процесу або покращення експлуатаційних характеристик будівельної продукції.

Результатом такої інноваційної політики є зниження обсягів освоєння інвестицій в основних засобах та зростання рівня зносу технічної бази будівництва. Для подолання негативних тенденцій у формуванні виробничого потенціалу будівельних підприємств необхідно активно використовувати

екстенсивні фактори технічного розвитку, які передбачають підвищення ефективності використання наявних основних засобів та збільшення завантаженості виробничих потужностей, та концентрувати інвестиційні ресурси на проведенні більш доступних з точки зору витрат капіталу та терміну реалізації форм оновлення технічної бази виробництва (реконструкція, технічне переозброєння, модернізація, заміна зношеного обладнання тощо).

Важливим об'єктом підвищення технічного рівня будівельного підприємства виступає його технологічна складова, формування якої має здійснюватися відповідно до досягнень науково-технічного прогресу та вимог споживчого ринку. Запровадження новітніх технологій у будівництві дозволить знизити операційні витрати, підвищити продуктивність праці та скоротити терміни будівництва, покращити експлуатаційні характеристик будівель та забезпечити екологічність виробничого процесу.

Організаційно-управлінський напрямок сталого розвитку інноваційно-орієнтованих підприємств будівельної галузі зосереджується на пошуку нових форм співпраці в процесі реалізації масштабних бізнес-проектів, диверсифікації діяльності та запровадженні нових підходів до управління їх діяльністю.

В межах даного напрямку необхідно розвивати різні форми кооперації та формування тривалих виробничих зв'язків між підприємствами. Мотивуючим фактором для будівельних підприємств інтегруватися у подібні структури виступає можливість активізації інноваційної складової їх розвитку, сприяння у розробці новітніх технологій, якісних будівельних матеріалів, досконалих конструкторських рішень на основі наукових досягнень у фундаментальних і прикладних дослідженнях, організаційної підтримки впровадження та поширення інновацій у виробничому процесі.

Розвиток наукоміскості виробництва лежить в основі діяльності таких інноваційних структур як технопарки, які об'єднують в єдину систему процеси вироблення, передачі, трансферу та комерціалізації знань, утворюють організаційну систему зв'язків між наукою, освітою та промисловістю,

виступають каталізатором утворення наукомісткого сектора промисловості та формування науково-технічного потенціалу країни [6, с. 40].

Технологія створення технопарків як інноваційної форми організації будівельного бізнесу передбачає наявність власне безпосередніх учасників даного об'єднання, а саме, будівельних підприємств, на базі виробничих потужностей яких проходитиме апробація інноваційних бізнес-проектів, науково-дослідних центрів, покликаних забезпечити фундаментальний супровід наукових розробок та освітніх установ, які здійснюють підготовку висококваліфікованих фахівців для галузі, а також соціально-економічних умов функціонування технопарків – чітко поставлених прикладних завдань у сфері будівництва, економічно обґрунтованого та платоспроможного попиту на інноваційну продукцію, бажання керівництва учасників об'єднати зусилля для досягнення спільної стратегічної мети [6, с. 43; 10, с. 187].

Участь у технопарках забезпечить забудовникам швидкий доступ до нових розробок, скоротить терміни їх впровадження та посилить адаптивні властивості підприємства до вимог сучасного ринку, а науковим, освітнім та дослідницьким установам – можливість практично реалізувати власні інтелектуальні продукти та комерціалізувати результати наукових досліджень.

Важливим організаційним напрямом запровадження інноваційної моделі сталого розвитку будівельного підприємства виступає диверсифікація його діяльності. Одним із перспективним інноваційним напрямком на сьогодні виступає екологічне будівництво або “зелене будівництво” – підхід до проектування, облаштування та утримання будівель з метою скорочення негативного впливу на навколишнє середовище і підвищення добробуту населення. «Зелене» будівництво має декілька переваг у забезпеченні тривалого інноваційного розвитку, оскільки передбачає створення такого місця існування, яке здатне задовольнити сучасні вимоги з урахуванням потреб наступних поколінь, передбачаючи гармонійне існування екологічної, економічної та соціальної складової суспільного життя [3, с. 116-117].

При реалізації програм екологічного будівництва підприємство отримує додаткові конкурентні переваги за рахунок економії на витратах експлуатації, довговічності будівель та високого рівня комфорту, безпечності житлових приміщень через використання природних матеріалів, які створюють сприятливе середовище та скорочують ризики алергічних реакцій, реалізації принципів соціальної відповідальності бізнесу щодо збереження довкілля, ощадного використання природних ресурсів, підвищення якості життя населення, зниження навантаження на інфраструктуру.

Застосування стратегії диверсифікації видів діяльності дозволить будівельним підприємствам вийти на нові ринки екологічного житла, збільшити попит на нього і покрити додаткові витрати на зведення таких будівель. Екобудівництво за допомогою інноваційних технологій дозволить вирішити не лише економічні, але й екологічні проблеми.

Перспективний видом організаційних нововведень у сфері управління будівельним підприємством виступає аутсорсинг як потужний інструмент підтримки ефективності бізнесу та підвищення гнучкості його організаційної структури. Застосування аутсорсингу передбачає делегування на договірних засадах окремих бізнес-процесів зовнішнім виконавцям, які спеціалізуються у відповідних сферах діяльності, в результаті чого підприємство концентрує свої ресурси на здійсненні тих операцій, які формують його ключові компетенції на ринку, та активно реалізовує інноваційну модель розвитку.

Результативність використання аутсорсингу в системі управління будівельним підприємством проявляється у підвищенні якості виконання будівельно-монтажних робіт, скороченні операційних витрати за рахунок спеціалізації, забезпеченні оперативності прийняття рішень, розподілі ризиків між усіма учасниками, які залучені до процесу будівництва, запровадженні більш ефективних форм дистанційного співробітництва [1; 8, с. 133].

Разом з тим, незважаючи на переваги такої співпраці, підприємство несе повну відповідальність за кінцеві результати своєї діяльності, тому особлива увагу приділяється встановленню меж самостійності будівельного

підприємства в управлінні власними справами та підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу. Такий підхід вимагає проведення трансформації підходів до управління підприємством та перерозподілу ресурсів (обладнання, транспортні засоби, кадри, фінанси) на користь тих бізнес-процесів, які беруть безпосередню участь у створенні кінцевої продукції, а не здійснюють обслуговування виробничого процесу або його матеріально-технічного забезпечення.

Як показує практика, у будівництві спостерігається домінування послуг аутсорсингу сервісного характеру щодо виконання окремих видів робіт. Так, найчастіше аутсорсинг застосовують для вирішення завдань, пов'язаних із збором дозвільних документів та підготовкою проектної документації, техніко-економічним обґрунтуванням проектів, проведенням маркетингових досліджень, закупівлею будівельних матеріалів, логістикою, оздобленням та дизайном приміщень, благоустроєм та озелененням територій, веденням бухгалтерського обліку, підбором кадрів, реалізацією об'єктів нерухомості; післяпродажним обслуговуванням будівельних об'єктів [8, с. 133].

Слід зазначити, що при реалізації концепції аутсорсингу слід врахувати особливості організації будівельного бізнесу, а саме [1]:

- територіальну віддаленість об'єктів будівництва;
- тривалий цикл будівництва та високу вартість будівельної продукції
- технологічну складність та чітку послідовність виконання окремих процесів будівництва, різноманітність будівельно-монтажних робіт;
- вплив природних факторів на сезонність виконання більшості видів робіт.

Таким чином, підвищення ефективності аутсорсингу на будівельних підприємствах досягається за рахунок наявності чіткої мети та конкретних результатів його застосування, розробки схем взаємодії із зовнішніми організаціями з метою захисту комерційних інтересів власників та конкретизації переліку операцій, переданих на аутсорсинг, із врахуванням галузевої специфіки будівельної галузі з метою підвищення якості, зниження витрат та часу виконання будівельно-монтажних робіт.

Економічний напрямок забезпечення сталого розвитку передбачає розробку фінансової стратегії для інвестиційного забезпечення реалізації інноваційних проектів та пошук джерел формування капіталу.

Характерною рисою діяльності підприємств будівельної галузі є значна тривалість будівництва, низька оборотність капіталу та сезонність виробництва, що ускладнює процес залучення зовнішніх фінансових надходжень та збільшує ризики втрати інвестиційних ресурсів. За таких обставин фінансове забезпечення інноваційних потреб будівництва формується за рахунок власних джерел та коштів, залучених від фізичних осіб-замовників будівельної продукції.

Необхідність забезпечення безперервності будівельного процесу та створення умов для впровадження новітніх розробок, спонукають підприємства до диференціації джерел фінансування, віддаючи перевагу залученню коштів на довгостроковій основі, та формування оптимальної структури капіталу за критерієм мінімізації його вартості (ціни). Такий підхід дозволить оптимізувати фінансові потоки будівельного підприємства, знизити вартість об'єктів будівництва та забезпечити платоспроможний попит на них [4, с. 6].

Обов'язковою умовою ефективного управління джерелами фінансування діяльності будівельних компаній є комплексне виконання фінансової стратегії, реалізація якої передбачає розрахунок загальної потреби в капіталі за усіма видами проектів, що входять до складу інвестиційного портфелю, із визначенням конкретних джерел його залучення та напрямів використання.

На практиці відомі три види стратегії фінансування [9, с. 29-30]:

- консервативна стратегія, передбачає максимізацію власного оборотного капіталу та скорочення короткострокових зобов'язань. Така стратегія ефективна тоді, коли посилюються інфляційні процеси в економіці та здешевлюються довгострокові кредити. Вона дозволить підтримувати ліквідність на належному рівні, хоча передбачає збільшення витрат на обслуговування кредитів;

- агресивна стратегія передбачає підтримку відповідності між поточними активами та поточними зобов'язаннями підприємства. Вона передбачає

дотримання оптимальної структури капіталу, низькі витрати на обслуговування хоча ризик втрати ліквідності досить високий;

- гнучка стратегія є найризикованішою і передбачає максимізацію доходів від залучення усіх видів фінансових ресурсів. Ефективність використання певного джерела визначається лише на поточний момент з врахуванням потреб у його залученні та перспектив зростання вартості.

Вибір конкретних форм реалізації фінансової стратегії залежить від цілей та масштабів інноваційних розробок, структури капіталу, стадії кон'юнктури інвестиційного ринку, типу інвестора та його схильності до ризиків.

Соціальний напрямок забезпечення сталого розвитку інноваційно-орієнтованих підприємств зосереджений на формування інтелектуального потенціалу та створення умов для його відтворення, розвитку та збереження.

Забезпечення потреб будівництва у висококваліфікованих кадрах інноваційного типу, здатних генерувати нові ідеї та практично втілювати їх у конкретних продуктах, вимагає вкладення капіталу на підготовку персоналу, підвищення їх кваліфікації та мотивації новаторської діяльності.

Управління людським капіталом на засадах інвестування здійснюється на основі трьох взаємопов'язаних підсистем [5, с. 139-140]:

1. Формування людського капіталу, яке передбачає визначення критерії набору кваліфікованого складу персоналу, закріплення професійних здібностей працівників, необхідних для виконання трудових функцій, забезпечення його якісного розвитку та екстенсивного відтворення трудових ресурсів.

2. Комерціалізація людського капіталу підприємства, яка включає управління ефективністю його використання, відтворення та нарощення, стимулювання продуктивності праці, забезпечення безперервного навчання.

3. Управління кадровими резервами, основна мета якого полягає у безперебійному забезпеченні будівництва кваліфікованими працівниками та зменшенні залежності виробничого процесу від плинності кадрів.

Інвестуючи у власний персонал, будівельні компанії сприяють нагромадженню інтелектуального капіталу відповідно до виробничих потреб,

підвищенню його якісного рівня та створенню сприятливих умов для належного використання у практичній діяльності, тим самим закладаючи основу конкурентоспроможності кінцевої продукції. Слід зазначити, що інвестування у людський капітал завжди є довгостроковим процесом, тому ефект від нього формується поступово і визначається волею людини як носія інтелектуальних цінностей, її індивідуальними інтересами та світоглядом, зацікавленістю у результатах праці, існуючою системою мотивації творчої діяльності, загальним рівнем культури.

Соціальний напрямок виступає об'єднуючим елементом формування засад сталого розвитку підприємства – через використання інтелектуального капіталу він забезпечує економічне зростання, в той же час діяльність людини здійснює суттєвий вплив на стан навколишнього середовища та визначає тип суспільної поведінки до вирішення екологічних проблем.

Висновки. На основі проведеного дослідження можна стверджувати, що запровадження засад сталого розвитку на будівельних підприємствах посилює результативність новаторських пошуків у вирішенні поточних виробничо-комерційних завдань за рахунок формування стійкої конкурентної позиції та ділової репутації підприємства як його стратегічних активів. Соціальна спрямованість та екологічна безпека інноваційних продуктів будівельних підприємств сприятиме збільшенню їх доходів та приросту капіталу інвесторів.

Комплексна реалізація усіх запропонованих інноваційних напрямів сталого розвитку дозволить будівельним підприємствам сформувати належне фінансове забезпечення процесів оновлення технічної бази будівництва, запровадити нові управлінські технології, скористатися з переваг інтеграційних об'єднань, збільшити рівень інтелектуалізації виробничого процесу та підготувати колектив до проведення якісних змін.

Література.

1. Бондаренко Є.В. Аутсорсинг як інструмент управління ефективністю діяльності будівельних підприємств в умовах виходу вітчизняної економіки з

кризи [Електронний ресурс] / Є.В. Бондаренко // Ефективна економіка. – 2010. – № 3. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1604>.

2. Бубенко О.П. Інноваційні складові підвищення ефективності будівельних підприємств / О.П. Бубенко // БізнесІнформ. – 2012. – № 12. – С. 156-161.

3. Волк О.М. Проблеми та перспективи інноваційної діяльності у будівельній галузі України / О.М. Волк, М.В. Шашко // Вісник СумДУ. – 2012. – № 1. – С. 115-121.

4. Воробйов Ю.М. Фінансове забезпечення діяльності будівельних підприємств / Ю.М. Воробйов // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – 2012. – № 1. – С. 6-9.

5. Квятковська Л.А. Сучасні тенденції інвестування у людський капітал / Л.А. Квятковська // Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського. – 2013. – Вип. 1 (78). – С. 138-142.

6. Мусієнко П.В. Технопарк як організаційна форма розвитку інноваційного потенціалу в Україні / П.В. Мусієнко, А.Г. Бражникова // Держава та регіони. – 2007. – № 3. – С. 154-157.

7. Смержанюк Т.П. Сталий розвиток в умовах глобалізації та його складові / Т.П. Смержанюк // Економічні інновації. – 2013. – Вип. 53. – С. 253-260.

8. Тищенко О.М. Аутсорсинг як фактор ефективності підприємств будівельної галузі / О.М. Тищенко, В.Є. Хаустова // Проблеми економіки. – 2012. – № 4. – С. 129-135.

9. Тютюнник В. Управління джерелами фінансування підприємства / В. Тютюнник // Справочник економіста. – 2011. – № 6. – С. 28-34.

10. Шкарлет С.М. Особливості функціонування та розвитку технопарків в Україні / С.М. Шкарлет, Л.А. Подимова // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. – 2011. – № 23. – С. 184-193.

References.

1. Bondarenko, Ye.V. (2010), "Outsourcing as a tool for performance management of construction enterprises in the conditions the output of national

economy out of crisis”, *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 3, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1604> (Accessed 6 Aug 2014).

2. Bubenko, O.P. (2012), “Innovative components improving the efficiency of construction enterprises”, *BiznesInform*, vol. 12, pp. 156-161.

3. Volk, O.M. and Shashko, M.V. (2012), “Problems and prospects for of innovative activity in the construction industry of Ukraine”, *Visnyk SumDU*, vol. 1, pp. 115-121.

4. Vorobjov, Yu.M. (2012), “Financial support for construction companies”, *Naukovyj visnyk: Finansy, banky, investytsii*, vol. 1, pp. 6-9.

5. Kviatkovs'ka, L.A. (2013), “Modern trends in investment in human capital”, *Visnyk KrNU imeni Mykhajla Ostrohrads'koho*, vol. 1, no. 78, pp. 138-142.

6. Onyschenko, S.V. and Furmanchuk, O.S. (2012), “Technopark as an innovative model of building complex of Poltava region”, *BiznesInform*, vol. 7, pp. 40-43.

7. Smorzhaniuk, T.P. (2013), “Sustainable development in the context of globalization and its components”, *Ekonomichni innovatsii*, vol. 53, pp. 253-260.

8. Tyschenko, O.M. and Khaustova, V.Ye. (2012), “Outsourcing as a factor in the efficiency of construction enterprises”, *Problemy ekonomiky*, vol. 4, pp. 129-135.

9. Tiutiunyk, V. (2011), “Funding management of the company”, *Spravochnik jekonomista*, vol. 6, pp. 28-34.

10. Shkarlet, S.M. and Podymova, L.A. (2011), “Features of functioning and development technoparks in Ukraine”, *Problemy pidvyschennia efektyvnosti infrastruktury*, vol. 23, pp. 184-193.